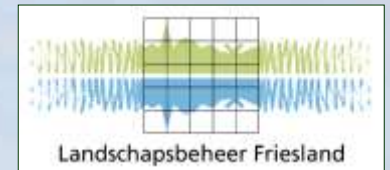

Inventarisatie / monitoring

ANLb rond Smilde

m.n. Mts. Drenthen

Gerrit Tuinstra

Onderwerpen

- Inventarisatie/monitoring ANLb Smilde
- Met name in de percelen van Mts. Drenthen, sinds 2023 ook Dhr. Uildriks.

- Broedvogels (i.s.m. Bauke Koole)
  - 2020 t/m 2023

- Wintervogels (i.s.m. Bauke Koole)
  - 2020 t/m 2023

- Insecten
  - 2023 t/m 2025

- Aanleiding, opzet/methode, resultaten

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Vogels

- Vanaf 2017 beleidsmonitoring ANLb in Droge Dooradering (door LBF en A&W) i.o.v. Provinsje Fryslân
  - Broedvogels in houtwallen en singels
- In 2020 de vraag van ELAN (Zuidoost Friesland) om beheermonitoring uit te voeren in 'Open Akker'
  - Broedvogels in vogelakkers en kruidenrijke akkerranden
- En de vraag van AND om dat ook te doen voor percelen rond Smilde, vanaf 2020
  - LBF doet alleen het veldwerk (rond Smilde)
  - Uitwerking door Bauke Koole (Smilde e.a. ANLb in Drenthe)

Wintervogels

- Per maand één bezoek, in de maanden oktober t/m maart
- Wintervoedselakkers
- 2020/21, 2021/22, 2022/23
- Alle waarnemingen van vogels noteren
  - Soort en aantal (inschatting!)
  - In de BE en in de directe omgeving (bv. opgaande beplanting)

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Wintervogels 2020/2021

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Geelgors	Putter	Holenduif	Blauwe reiger	Torenvalk
Vink	Keep	Houtduif	Grote zilverreiger	Buizerd
	Groenling			Sperwer
	Rietgors			Blauwe kiekendief

Inventarisatie / monitoring ANLb Smilde

Wintervogels 2020/2021

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Inventarisatie / monitoring ANLb Smilde

Wintervogels 2022/2023

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Inventarisatie / monitoring ANLb Smilde

Wintervogels 2022/2023

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Inventarisatie / monitoring ANLb Smilde

Broedvogels

- Inventarisatie van broedvogels in vogelakkers en kruidenrijke akkerranden
- Om inzicht te krijgen in het gebruik van de akkers door **broed**vogels
- En om ontwikkelingen – in de loop van de tijd – te kunnen volgen

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Broedvogels methode

- Jaarlijks drie inventarisatieronden voor veldwerk
  - 20 t/m 30 april, 23 t/m 30 mei, 8 t/m 15 juni
- Noteren alle (broedvogel)waarnemingen
  - Als stip op kaart
  - Voorzien van gegevens als soort, broedcode en datum
- Vergelijkbaar met andere ANLb gebieden/collectieven
- Basis is BMP-A van SOVON
  - Veldwerk uitgevoerd in AVI-map (SOVON)
- Minder inventarisatieronden dan voor volledige BMP

	februari				maart				april				mei				juni				juli			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
BMP-A (alle soorten)																								
ouder gemengd/loofbos, moeras, struweel (12)	N	0			0	Z			Z	Z			A	Z	A	Z	Z				N			
jong bos, naaldbos, halfopen landschap (10)		N			0	Z			Z	Z			Z	Z	A		Z				N			
open duin en heide (9)					0	Z			Z	Z	Z		A		Z		Z				N			
weidevogelrijk grasland (7)							0		0	Z	Z		Z		Z		Z				N			
gemengd cultuurland/akker (7)									0	0	Z		Z		Z		Z				N			
kwelder/schor (7)									0	0	Z		Z		Z		Z				N			

Veldwerk vanaf ca. half uur voor zonsopkomst

Waarnemingen op zicht en (vooral) geluid

Overzicht 16 broedcodes

(CODE 0). Niet-territorium-indicerende waarnemingen buiten geschikt broedbiotoop

Bijv. een groep Rotganzen, een Witgat in een sloot, maar ook: een groep Krakeenden eind maart op een kaal zandgat. Dit type waarnemingen hoeft niet genoteerd te worden, het zijn per definitie geen geldige waarnemingen. Wil je ze toch noteren, hanteer dan de code 0. Ze doen niet mee bij de interpretatie.

CODE 1. Volwassen individu in mogelijk broedbiotoop

Geef tenminste bij Wilde Eend, Soepeend, Tafeleend, Kuifeend, Middelste Zaagbek, Korhoen, Fazant, Kievit, Kemphaan, Baardman en Huismus aan of het een mannetje dan wel vrouwtje betreft. Dit heeft bij deze soorten namelijk invloed op de bepaling van het aantal territoria.

CODE 2. Zingend of baltsend individu in geschikt broedbiotoop

In bos, struweel, moeras en stedelijk gebied is dit veruit de meest gebruikte broedcode, met name voor zangvogels.

CODE 3. Paar in geschikt broedbiotoop

Veel voorkomende code bij niet-zangvogels. Een baltsend paar krijgt code 5.

Let op: een zingende vogel telt bij de clustering vaak zwaarder dan een paartje! Heb je de keuze tussen code 3 of code 2, noteer dan code 2.

CODE 5. Baltsend paar in broedbiotoop

Hieronder valt ook voeren van een vrouwtje door het mannetje.

CODE 6. Bezoek van een vogel aan een waarschijnlijke nestplaats

Bijv. Huismus die onder dakpan kruipt, Boerenzwaluw die schuur invliegt. Let op: één waarneming van deze code leidt vaak niet direct tot een territorium, terwijl dat vanaf broedcode 7 veelal wel het geval is.

CODE 7. Alarmeren/angstkreten of ander gedrag dat wijst op aanwezigheid van nest of jongen

Let op: soms alarmeren vogels zonder dat sprake is van een broedgeval, of zijn de jongen al ver van het nest verwijderd (vooral bij ganzen, eenden, Kievit, Grutto). Dan deze code niet gebruiken; let daarom goed op of de vogel plaatsgebonden is.

CODE 9. Transport van nestmateriaal/nestbouw/ uithakken of graven nestholte

Achterhaal zo goed mogelijk waar de vogel naar toe vliegt en noteer de waarneming op die plek op de kaart. Voorkom zo dat het territorium uiteindelijk op de plaats komt waar de vogel bijv. takken voor het nest verzamelt.

CODE 10. Afdelingsgedrag

De vogel doet alsof hij verlamd/gewond is en lokt zo de waarnemer van het nest. Dit gedrag komt voor bij in open terrein broedende eenden en steltlopers en bij enkele zangvogels, waaronder Rietgors.

CODE 11. Pas gebruikt nest of eierschalen

Let op: eierschalen kunnen verplaatst zijn door een predator en van een andere locatie afkomstig zijn. Bij twijfel deze code niet gebruiken.

CODE 12. Pas uitgevlogen nestblijvers, of uitgelopen donsjongen van nestvlinders

Gebruik deze code bij nestvlinders alleen bij jonge pulpen nabij het vermoedelijke nest. Niet gebruiken voor verzamelplaatsen van pulpen, waar bijv. families Grauwe Ganzen of Bergeenden uit de wijde omgeving naartoe trekken, of waar jonge Kieviten en Grutto's opgroeien. Ze kunnen binnen enkele dagen ver van de nestomgeving zijn verwijderd.

CODE 13. Gebruikt nest met onbekende inhoud

Bezoek van oodervogel aan een nest waarvan de inhoud niet kan worden vastgesteld, of waarneming van een broedende vogel. Voorbeeld: Zwarte Kraai in broedhouding op nest hoog in boom.

CODE 14. Transport voedsel of ontlasting

Vooral bij zangvogels een goed bruikbare code. Niet zomaar gebruiken bij soorten die vaak lange voedselvluchten maken, zoals meeuwen, sterns en IJsvogel. Ook niet gebruiken bij het voeren van reeds uitgevlogen jongen.

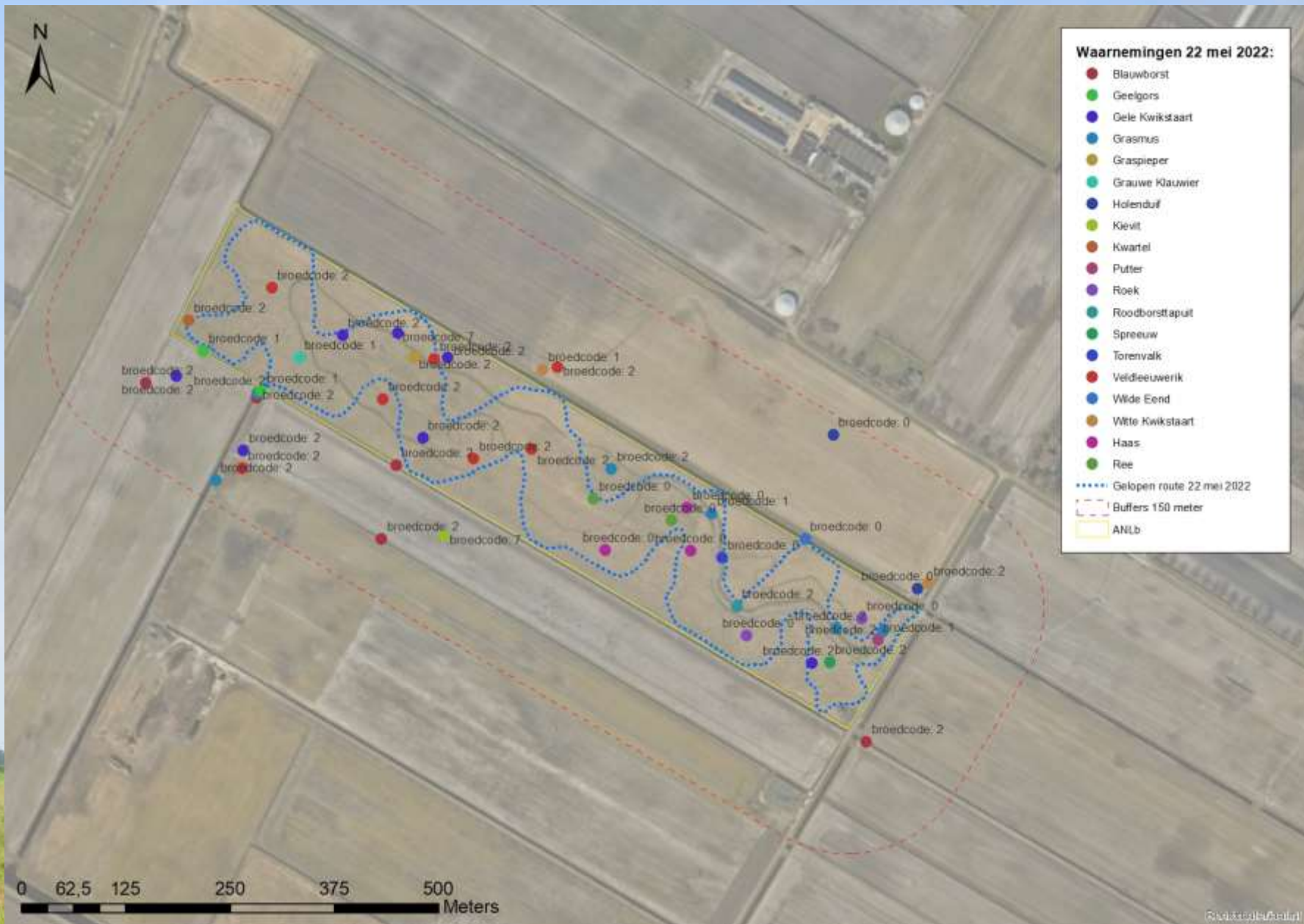
CODE 15. Nest met eieren

CODE 16. Nest met jongen

CODES 4 (territoriumgedrag op dezelfde plaats, vastgesteld minstens 10 dagen uit elkaar) **en 8** (vogel met broedvlekken, alleen in de hand vast te stellen) worden in het veld niet gebruikt.

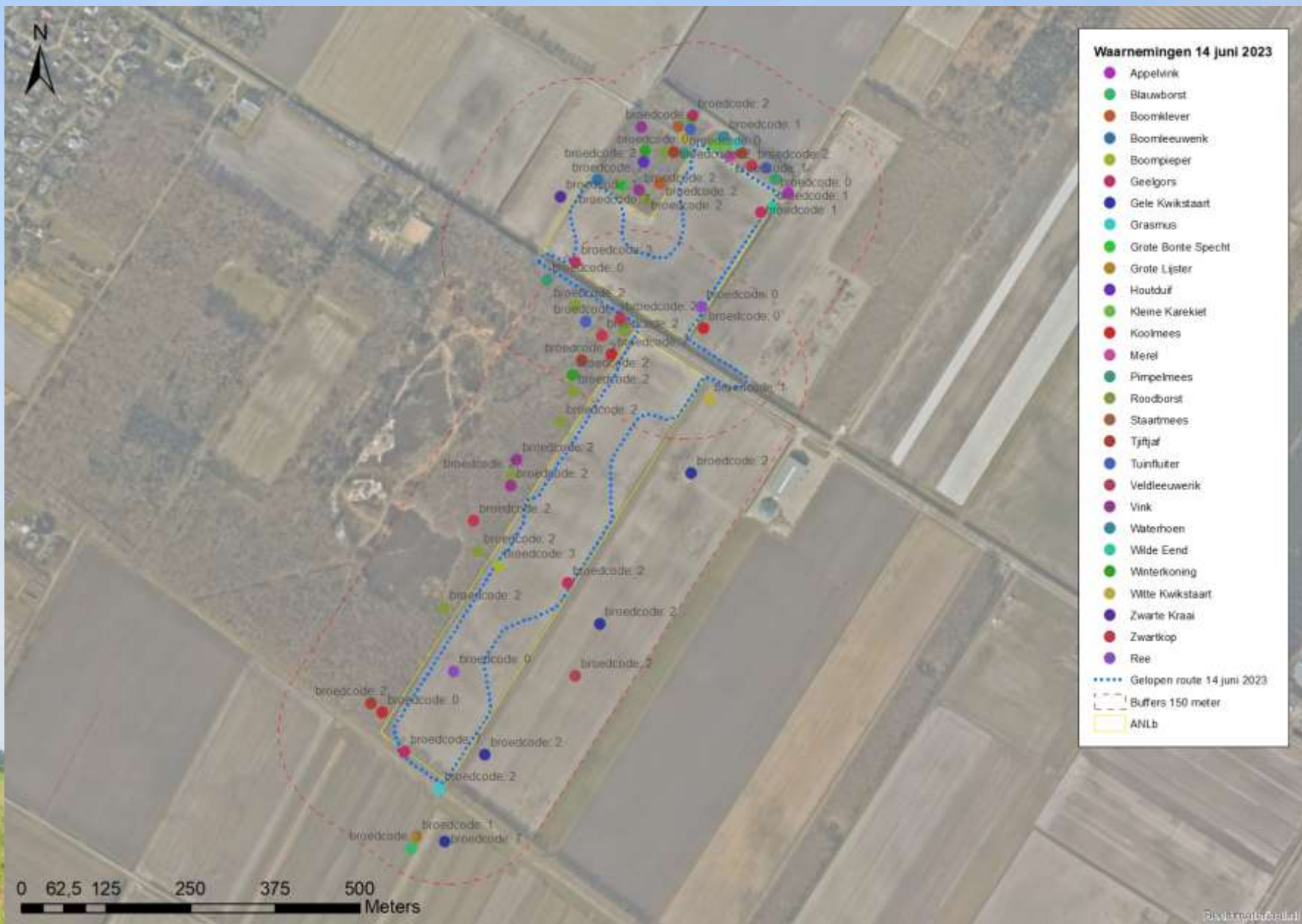
Er zijn zes categorieën van broedcodes:

- Zeker geen broedvogel: broedcode 0
- Volwassen individu in broedbiotoop: broedcode 1
- Paren in broedbiotoop: broedcode 3
- Territorium-indicerend: broedcode 2, 5, 6
- Nest-indicerend: broedcode 7, 9, 10, 11, 12, 14
- Nestvondsten: broedcode 13, 15, 16

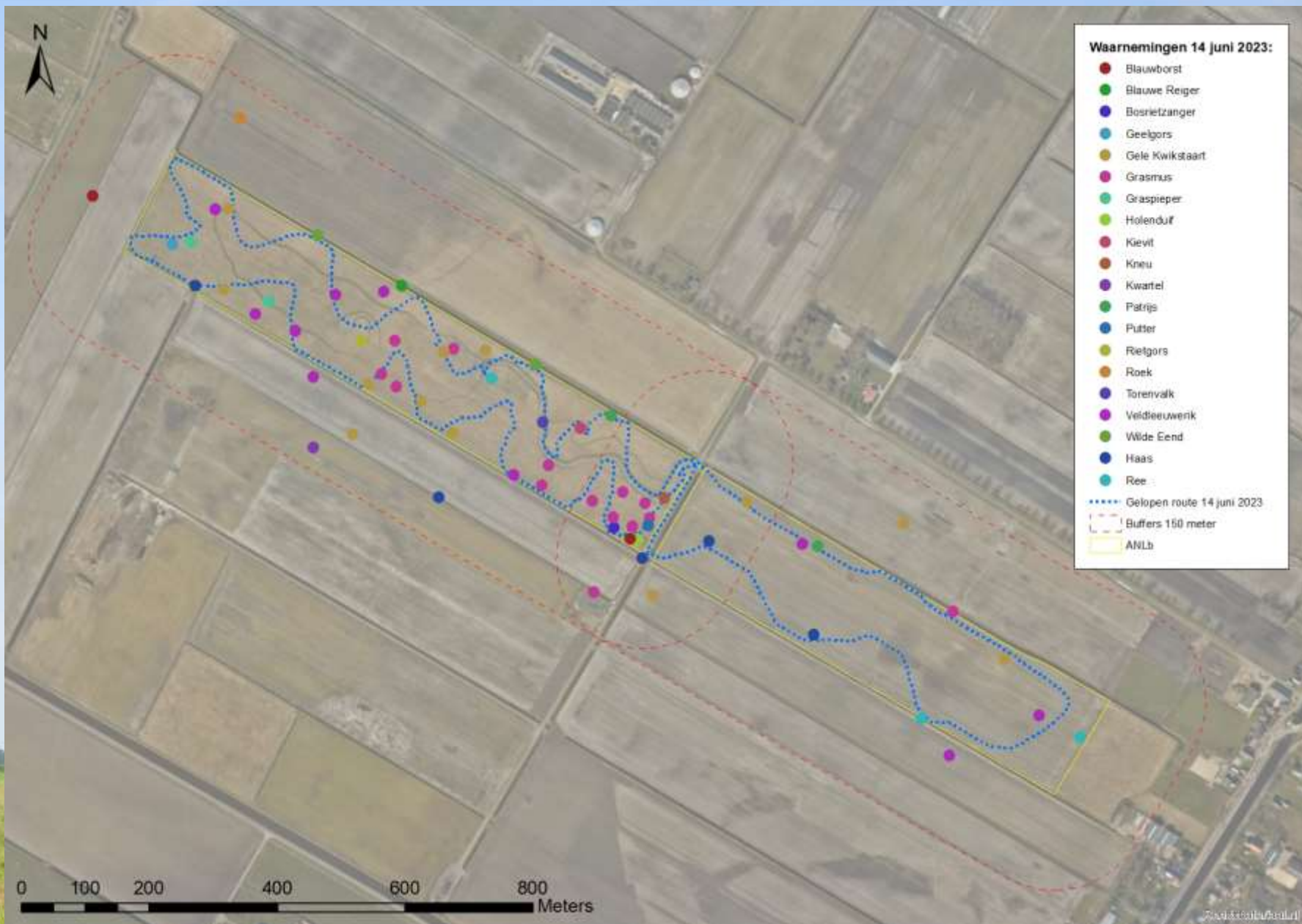
© Landschapbeheer ANLb

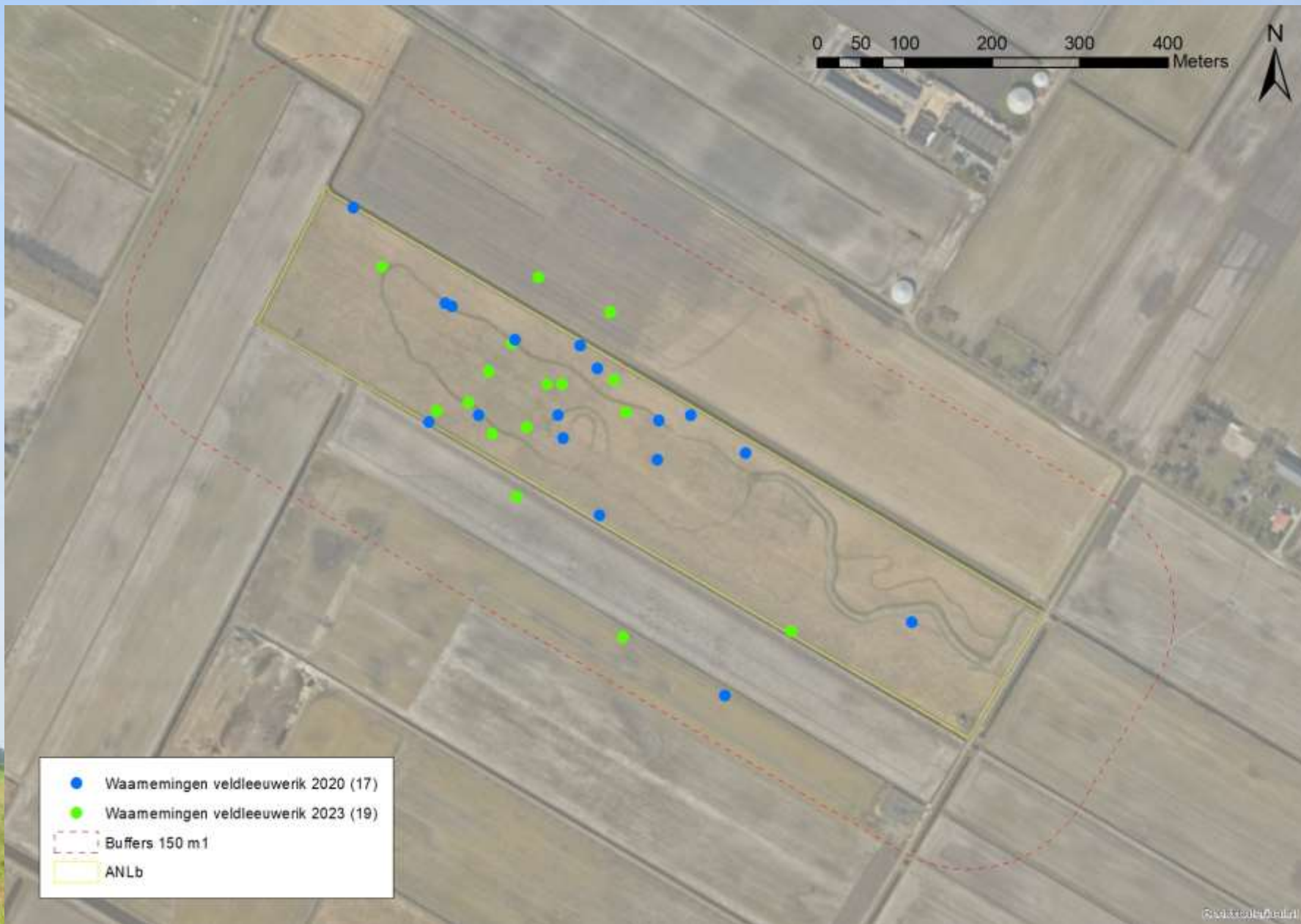

Stuvia.nl

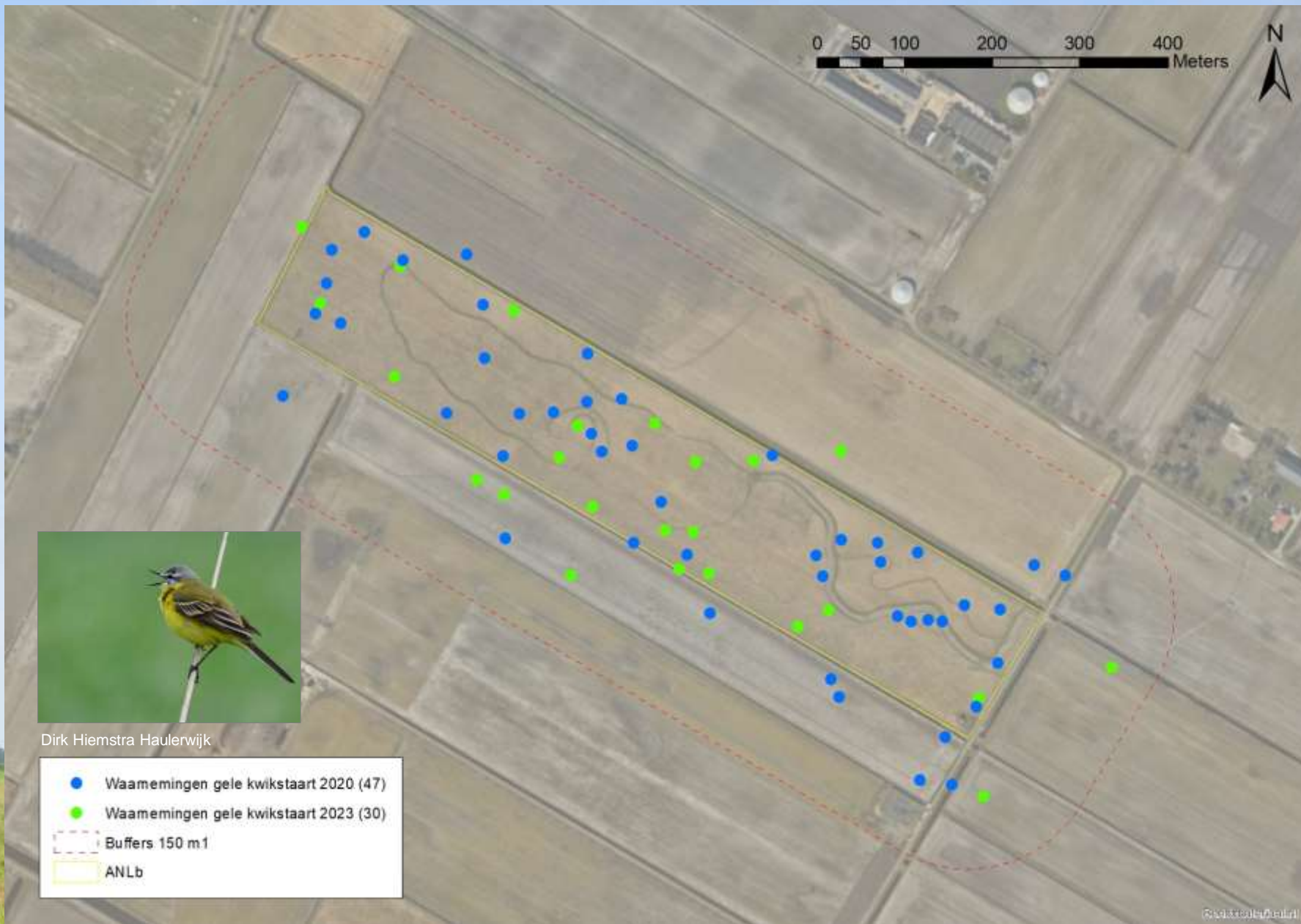

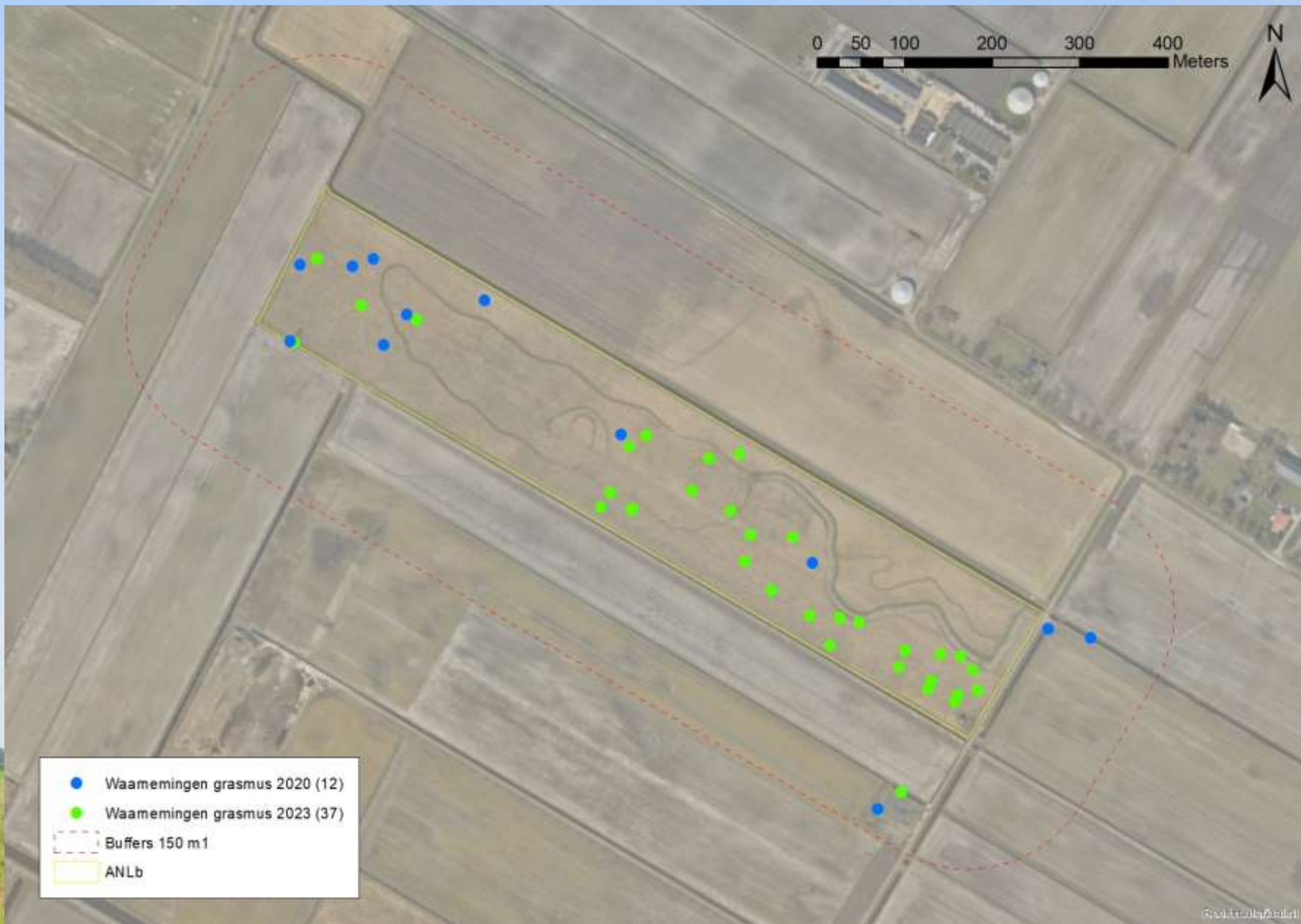

2020

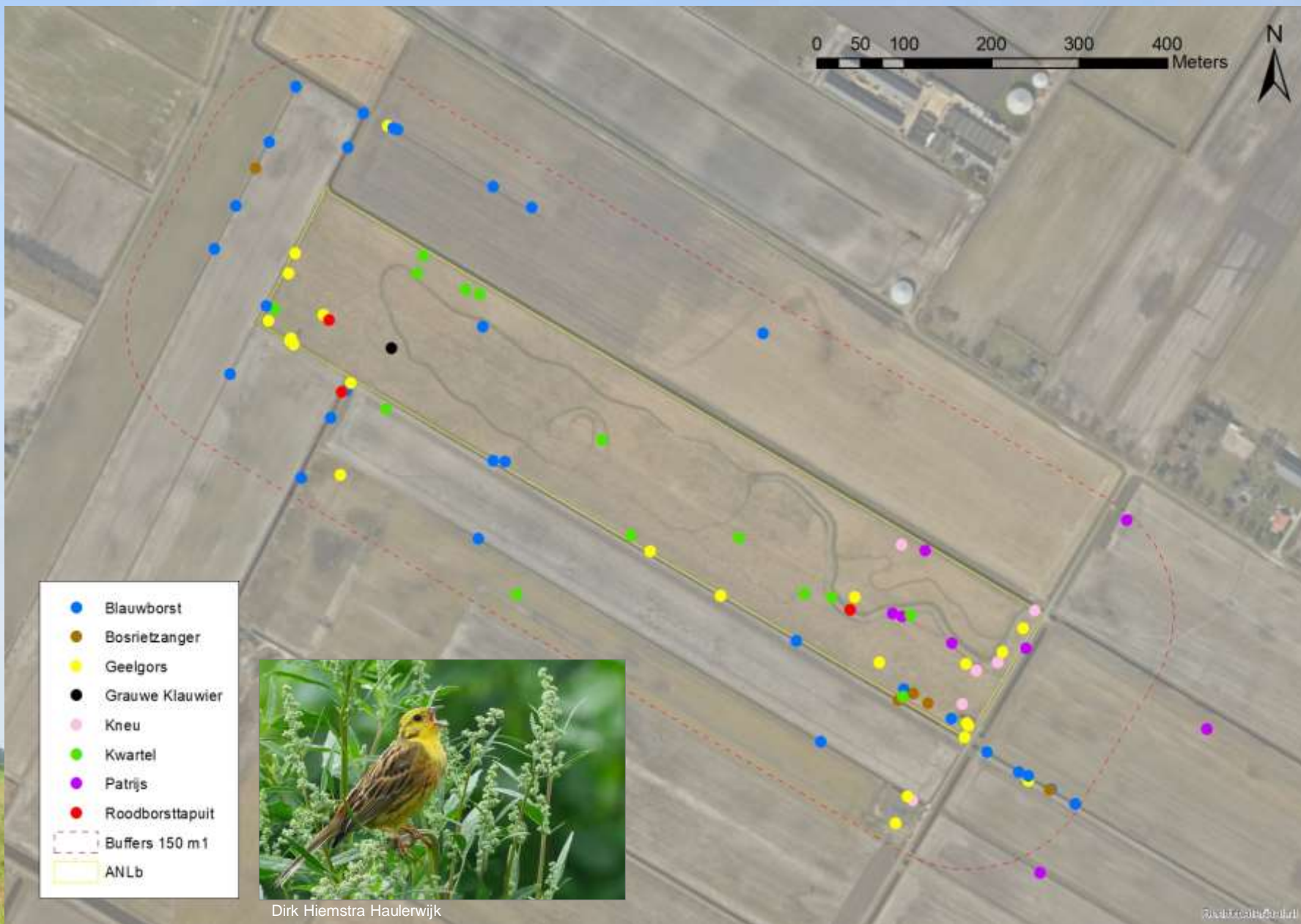

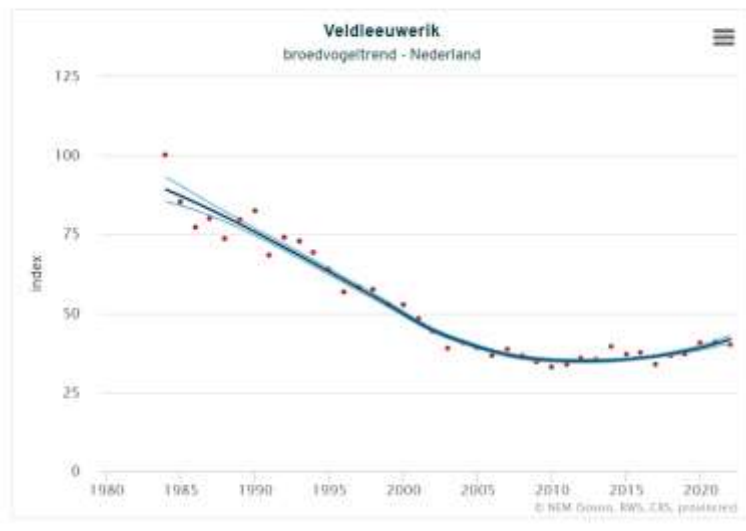

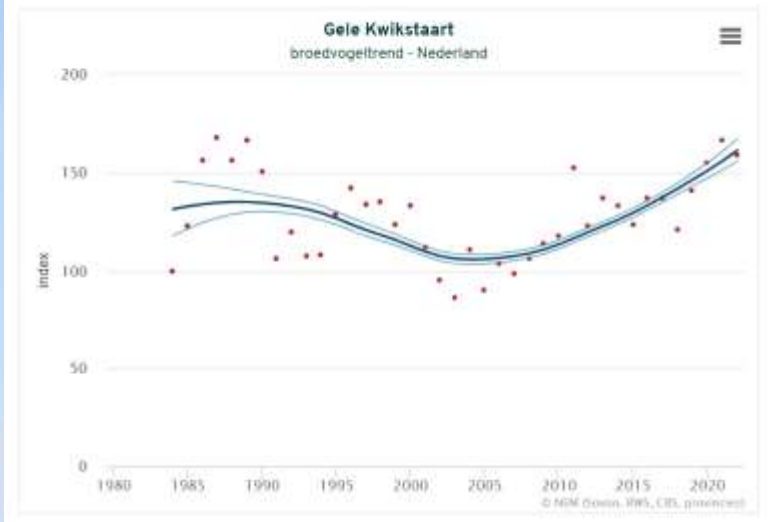
Saxifraga Mark Zekhuis

broedvogeltrend

broedvogeltrend

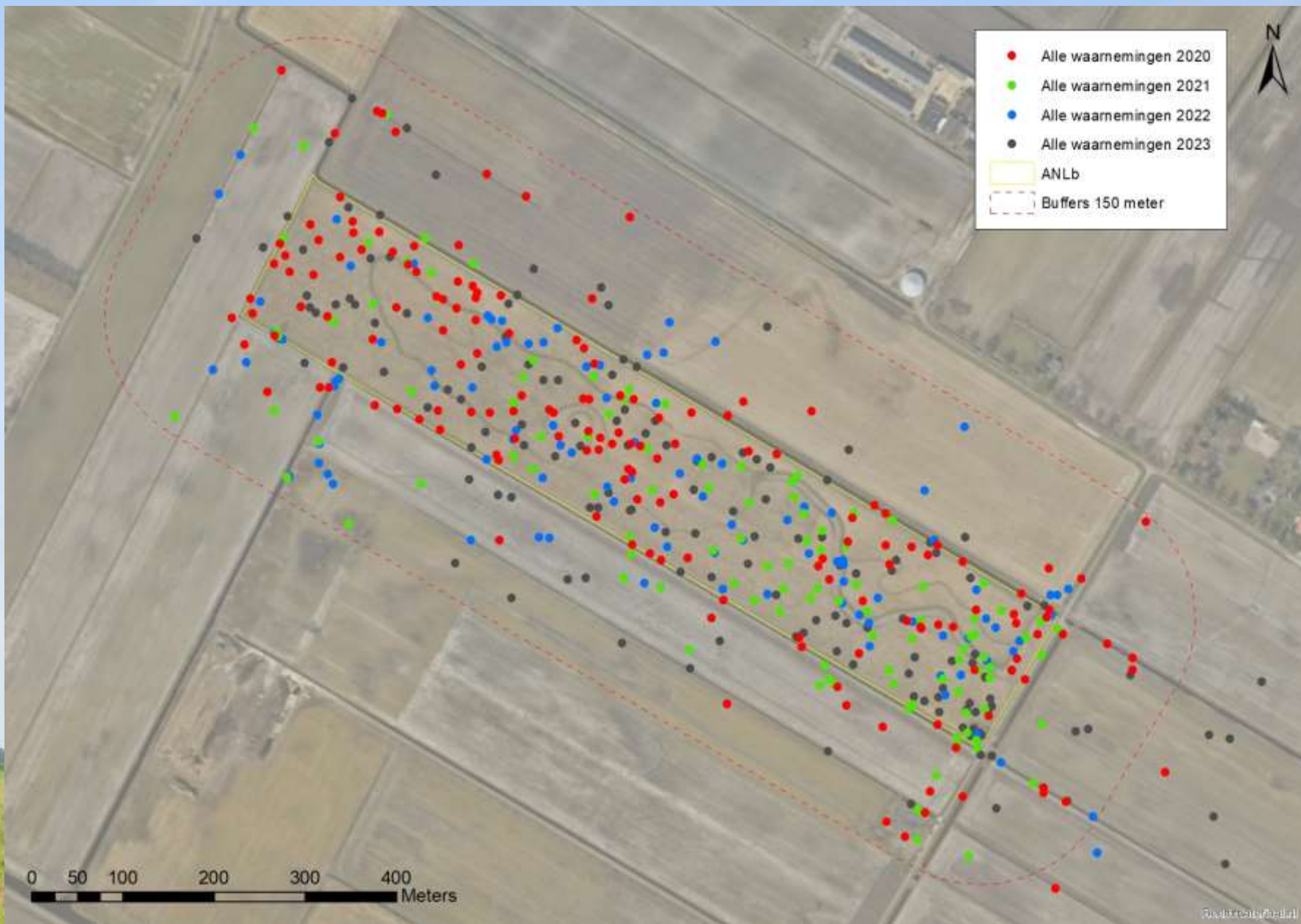
broedvogeltrend

	aantal waarnemingen			
	2020	2021	2022	2023
Blauwborst	10	4	8	7
Bosrietzanger	1	1	1	2
Fazant	5			
Geelgors	11	6	3	4
Gele Kwikstaart	47	29	15	30
Grasmus	12	4	12	37
Graspieper	1	3	3	6
Grauwe Klauwier			1	
Kievit	4	3	1	5
Kneu	1	2	1	2
Krakeend				1

	aantal waarnemingen			
	2020	2021	2022	2023
Kwartel	6	5	2	1
Patrijs	1	2	1	2
Putter	2		1	1
Rietgors				1
Roodborsttapuit	1		1	1
Scholekster	1	1		
Torenavalk	4	2	3	3
Veldleeuwerik	17	27	22	19
Wilde Eend	6	3	4	8
Witte Kwikstaart			2	3
Wulp				1
	130	92	81	134

Rijkswaterstaat

Totaal aantal waarnemingen (incl. niet broedvogels)

		2020	2021	2022	2023	totaal	gemiddeld
ANLb	15,9 hectare	108	79	72	103	362	22,8 waarnemingen per hectare
Buffer	40,5 hectare	53	32	30	41	156	3,9 waarnemingen per hectare
		161	111	102	144	518	9,2 waarnemingen per hectare

Insecten

Aanleiding: 3^e ronde broedvogels 2022

Grote variatie aan planten

Mix van ingezaaide en (overname door) spontaan gekomen soorten

Mix van grassen en kruiden

Verspreid ook “onkruiden”

Ook rijk aan insecten?

Insecten eerste opzet

- Inventarisatie van insecten – in het (bestaande) perceel van Mts. Drenthen
- Inventarisatie van:
  - Dagvlinders – op zicht
  - Hommels – op zicht
  - Loopkevers – met potvallen
  - Nachtvinders – m.b.v. licht
- Doel: aantonen van de variatie c.q. soortenrijkdom aan insecten
  - M.n. de loopkevers en nachtvinders zijn soortenrijken groepen

Mts. Drenthen – 28 juni 2023

Insecten definitief

- Inventarisatie/monitoring van insecten 2023 t/m 2025
  - in het bestaande perceel van Mts. Drenthen
  - maar ook in nieuwe perceel Mts. Drenthen
  - én in twee percelen ten oosten van Smilde (Uildriks)
- Inventarisatie van:
  - Dagvlinders – op zicht
  - Hommels – op zicht
  - Sprinkhanen – op zicht en geluid
- Doel
  - Aantonen van de variatie c.q. soortenrijkdom aan insecten
  - Verschillen tussen bestaande perceel en recent ingezaaide percelen

Methode

- **Dagvlinders en hommels**
  - 5x per seizoen een veldbezoek
  - In een willekeurige route, gedurende één uur lang per perceel
    - half-eind mei
    - 2e-3e week juni
    - 1e t/m 3e week juli
    - eind juli/augustus
    - september
  - Alle waarnemingen dagvlinders en hommels noteren als stip op kaart
    - Voorzien van gegevens als soort, stadium, aantal, waardplant (rupsen), nectarplant etc.
- **Sprinkhanen**
  - 3x per seizoen, na de inventarisatie van dagvlinders en hommels
  - In een willekeurige route, gedurende één uur lang per perceel
    - 3e, 4e, 5e bezoek
  - Op zicht en geluid (o.a. met batdetector)
  - Waarschijnlijk geen compleet beeld (i.v.m. activiteit soorten)

1e bezoek dagvlinders Drenthen

1e bezoek dagvlinders Uildriks

2e bezoek dagvlinders Drenthen

2e bezoek dagvlinders Uildriks

33 duizend liefhebbers van natuur krijgen het al GRATIS natuurnieuws per email van Nature Today!
 Topbiologen delen hun kennis graag.
Meld je ook aan

Laatste berichten

- [Help de straadbreeders](#)
28-jun-2023
- [Natuurjournaal 28 juni 2023](#)
28-jun-2023
- [Volstorten diepe uiterwaardplassen: niet per se goed voor natuur](#)
27-jun-2023
- [Veertig jaar grote grazers in de Slikken van Flakkee](#)
27-jun-2023
- [Natuurjournaal 27 juni 2023](#)
27-jun-2023
- [Op zoek naar de rivierrombout: een kwartier langs de rivier](#)
26-jun-2023
- [Week van de boomarter](#)
26-jun-2023
- [Natuurjournaal 26 juni 2023](#)
26-jun-2023
- [Populierenvuurzwam ontmaskerd als echte duinsoort](#)
25-jun-2023
- [Door opwarming gaan vreemde landslakken hard](#)
25-jun-2023

Weinig vlinders dit voorjaar

De Vlinderstichting

5-JUN-2023 - We zijn inmiddels in juni en een gevleugelde term in de vlinderwereld is de junidip. Dat is een periode waarin, na een kleine piek in mei, er even minder vlinders te zien zijn. In de loop van juni komt de tweede generatie van vlinders en ook de zomervlinders. Dan start de echte vlindertijd. De junidip begint nu, maar veel vlindersaars hebben het idee dat het hele vlindervoorjaar een dip was.

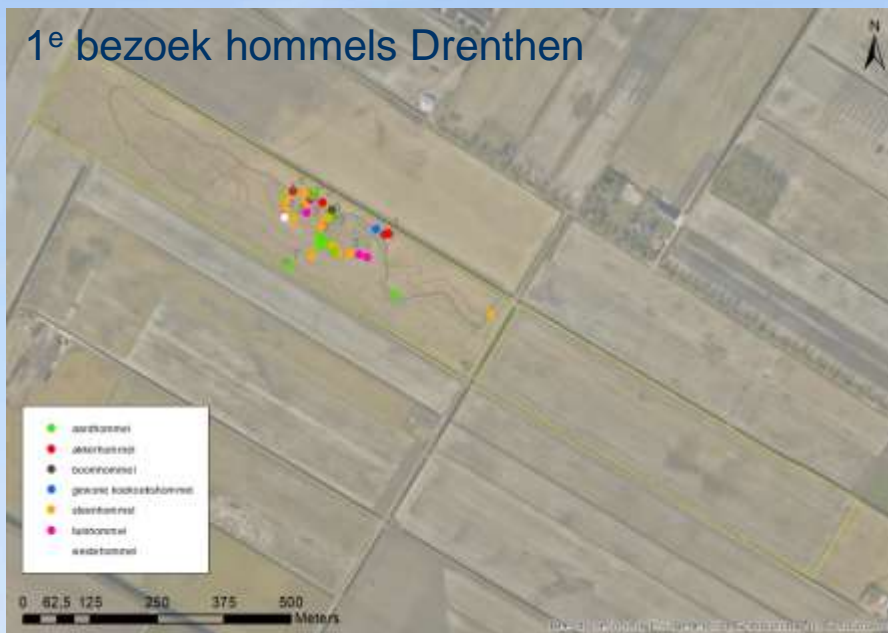
Deel deze pagina

Het voorjaar kenmerkte zich door koel en grijs weer. Dan ga je ervan uit dat het allemaal wat later is en dat het nog wel komt. Maar in de loop van mei was het nog steeds ondermaats. Zo berichtte ikzelf op 20 mei op Twitter: *"Ik begin me nu toch echt wel zorgen te maken! Kilometer gelopen langs prachtige bloemrijke dijkhelling. Honderden meters zonder ook maar een vlinder. Uiteindelijk 1 icarusblauwtje, 1 kleine vuurvlieder en een paar koolwitjes. Wordt het een rampjaar?"* Deze

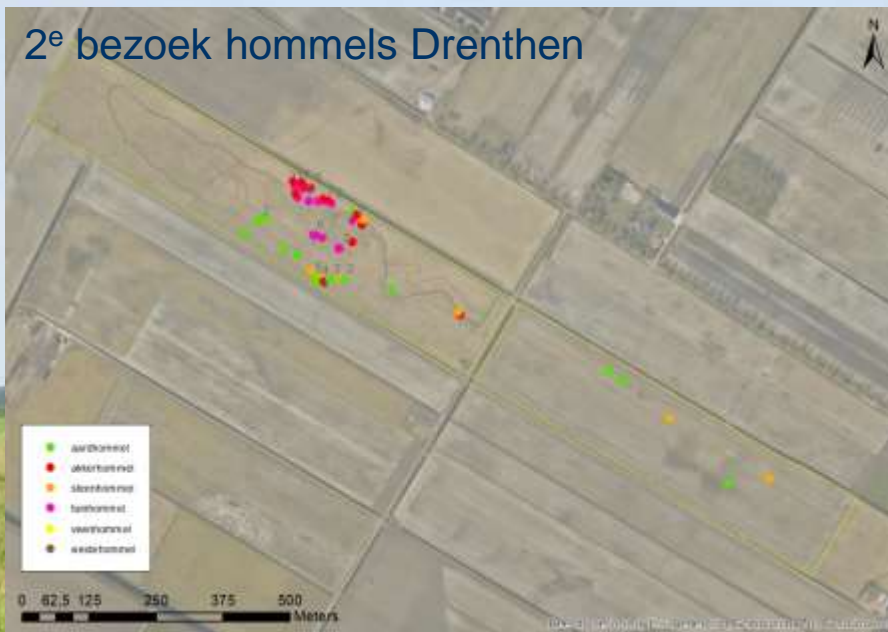
1^e bezoek hommels Drenthen

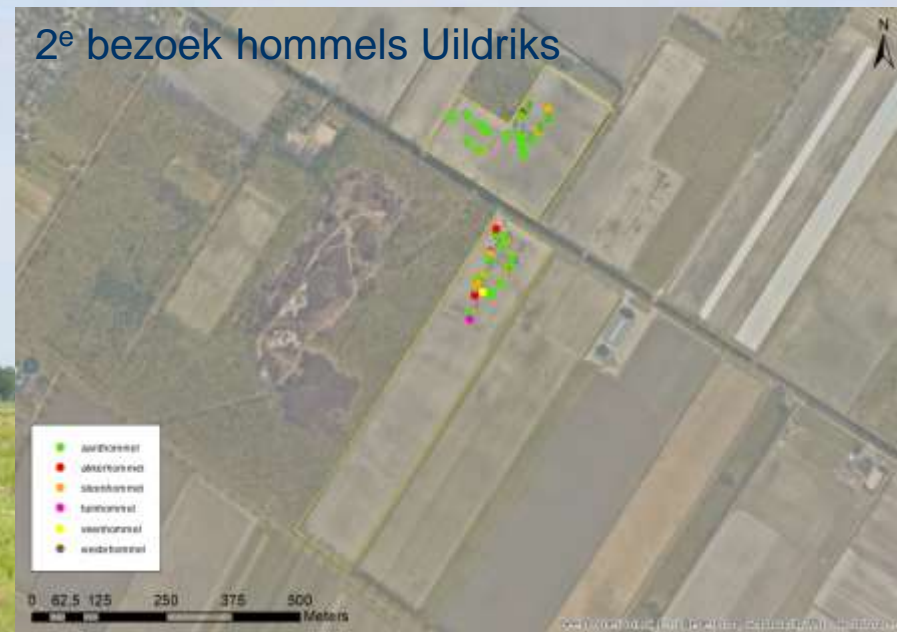
1^e bezoek hommels Uildriks

2^e bezoek hommels Drenthen

2^e bezoek hommels Uildriks

	aardhommel	akkerhommel	boomhommel	gewone koekoekshommel	steenhommel	tuinhommel	veenhommel	weidehommel
Eerste bezoek Drenthen	55	9	2	2	29	6		1
Eerste bezoek Uildriks		4		1		1		
	55	13	2	3	29	7	0	1

	aardhommel	akkerhommel	boomhommel	gewone koekoekshommel	steenhommel	tuinhommel	veenhommel	weidehommel
Tweede bezoek Drenthen	26	20			9	43		
Tweede bezoek Uildriks	58	2			10	2	1	1
	84	22	0	0	19	45	1	1

	Eerste bezoek	Tweede bezoek
Akkerdistel		8
Bosandoorn		57
Boterbloem	12	
Hondsdrif	8	
Knopig helmkruid		19
Korenbloem		1
Phacelia		72
Rammenas		3
Smeewortel	73	2
Vlas		3
Witte dovenetel	2	
Witte klaver	1	4
	96	169

Aardhommel, vrouw

Tuinhommel, vrouw

Uildriks – eerste bezoek

Drenthen, nieuw – eerste bezoek

Drenthen, bestand – eerste bezoek

Drenthen, bestand – eerste bezoek

Drenthen, nieuw – tweede bezoek

Drenthen, bestand – tweede bezoek

Drenthen, bestand – tweede bezoek

Drenthen, bestand – tweede bezoek

Drenthen, bestand – verdroging/vergrassing

Drenthen, bestand – verdergaande verrijking
(versneld door droogte?)

Inventarisatie / monitoring

ANLb rond Smilde

m.n. Mts. Drenthen

Gerrit Tuinstra

